

Ure	Tvarina	Dispozicija	Učila	Knjige	Opombe
26	Praktična vaja: Obdelovanje vrta.	Prekopavanje, gnojenje, sejanje na šol. vrtu in kmet. preizkuš.	Orodja, gnoj, kompost, semena.	Isto in Rohman: Poljedeljstvo.	—
27	Praktična vaja: Delo v drevesnici in sadnem vrtu.	Okopavanje dreves in dreves, obrezovanje dreves, trt, gnojenje.	Drevesne škárje, nož, vezi, beka, koll.	Isto.	—
28	Praktična vaja: Pomladanska revizija v čebelnjaku.	Natančno pregledovanje v posameznih panjih ter pogovor o boleznih.	Satovje, zaloga panji.	Janša: Popolni nauk o čebelarstvu. Lakmajer: Čebelar.	Tudi v kakem drugem čebelnjaku.
29	Praktična vaja: Delo v drevesnici.	Sajenje pozimi cepljenih divjakov cepljencev, zalivanje.	Cepljeni, orodja, škropilnica.	Pirc: Vrtnarstvo. Kuralt: Umni sad-jerejec. Dolenc: Sadjarstvo.	—
30	Praktična vaja: Delo na vrtu, nadaljevanje.	Odkopavanje vrtnice, saditev krompirja, graha itd., georgin ter robide za cepljenje.	Orodja, narezani krompir, georgine robide.	Pirc: Vrtnarstvo. Rohman: Poljedeljstvo.	—
31	Praktična vaja: Glavna revizija v čebelnjaku.	Opazovanje delovanja čebel, snajenje panjev, orodja itd.	Panji, okvirčki, satovje, čebelarstvo orodja.	Janša: Popolni nauk o čebelarstvu. Lakmajer: Čebelar.	—
32	Praktična vaja: Okopavanje in pletanje.	Okopavanje, pletanje, zalivanje, škropljenje.	Orodja za okopavanje, pletanje, škropilnica in zalivalnica.	Pirc: Vrtnarstvo. Povše: Umni kmetovalec.	—
33	Praktična vaja: Uspehi cepljanja.	Pregledovanje uspehov cepljanja, varski neprijetja, prerezovanje vezij.	Nož, škárje, kollči, vezi.	Pirc: Vrtnarstvo. Dolenc: Sadjarstvo.	—
34	Praktična vaja: Presajanje.	presajanje sadik, salato, paradiznika, ovetice itd. iz sajenskih, zalivanje.	Klin za presajanje, sajenske itd.	Pirc: Vrtnarstvo. Povše: Umni kmetovalec. Rohman: Poljedeljstvo.	—
35	Praktična vaja: Delo v čebelnjaku.	Odgripanje panjev zimske odeje, snajenje čebelnjaka, pripravljanje panjev za roje.	Panji razne vrste in čebelarstvo orodja, ščetka, omelo, noži.	Janša: Popolni nauk o čebelarstvu. Lakmajer: Čebelar.	—
36	Praktična vaja: Škropljenje in ževpljanje trt.	Zakaj se škropi in s čim ter ževplja, napravi se galica itd., škropljenje in ževpljanje.	Modra galica, ževplo, stroji za škropljenje in ževpljanje.	Pirc: Vrtnarstvo.	—
37	Praktična vaja: Rojenje čebel.	Opazovanje čebel, priprava, ogrebanje roja, sprava roja v pripravljeni panj.	Panj, lestva, krinka, brizgalnica.	Bukovic: Rojenje čebel. Lakmajer: Čebelar.	—
38	Praktična vaja: Cepljenje v pero, okuliranje divjakov in vrtnic.	Priprava, zarezo pri divjaku, izrezovanje popka, cepljenje, povezovanje.	Cepilno orodje, nož za okuliranje.	Pirc: Vrtnarstvo. Dolenc: Sadjarstvo. Kuralt: Umni sad-jerejec.	—
39	Praktična vaja: Razna dela na vrtu.	Pletanje drevesnice, gredic, presajanje, škropljenje, obiranje gosnice itd.	Razna vrtna orodja, posoda za gosnice itd.	Isto.	—
40	Praktična vaja: Razna dela ter pregledovanje in ocenjevanje storjenega dela.	Dela v drevesnici, preizkuševalnici, na vrtu sploh, v čebelnjaku, pokašanje medu itd.	Razni načrti vrto in čebelnjakov, da se primerjajo z našim vrtom itd.	Vse že naštetje knjige. Dr. Romih: Knjigovodstvo.	—

(Konec.)

## Iz naše organizacije.

### Kranjsko.

**Ljubljanskemu učitelstvu!** Učiteljski izlet je v nedeljo, 3. t. m. v gostilno pri „Jurju“ na Dolenski cesti. K učiteljskim izletom se vabijo vse e. kolegije in kolegi kakor tudi učiteljske porodine. Ti nedeljski učiteljski izleti so se priljubili med učitelstvom in so dobro obiskani, vendar pogrešamo še marsikoga izmed nas, ki bi ga radi videli med sabo. Sosebno e. naše tovarišice naj pridejo med nas, da se utrdi vez med nami in uvrsti čut kolegijskiosti.

### Socialni odsek.

**Pedagoško društvo v Krškem** zboruje dne 3. junija t. l. (četrtek) ob 10. uri dopoldne v risarski dvorani meščanske šole v Krškem po sledečem dnevnem redu:

1. Gledališka predstava: „V delu je sreča“. Igrajo učenci krške meščanske in ljudske šole.
2. O vzgojnem pomenu šolarskih predstav. Poroča strok. učitelj Hočevar Maks.
3. Pregled o socialnem delu učitelstva krškega okraja. Poroča Fr. Levstik, učitelj v Mokronogu.
4. Spomin 40letnice šolskih zakonov. Poroča nadučitelj Iv. Malnarič iz Sv. Križa.

### O d b o r.

**Občni zbor „Učiteljskega društva za kranjski šolski okraj“** se je vršil v prostorih dekliške šole v Kranju dne 13. t. m. ob dveh popoldne. Zborovanja se je udeležilo 28 članov in članic.

Predsednik Fr. Luznar otvoril zborovanje z iskrenim pozdravom, govoril obširno o novem šolskem zakonu v Avstriji, žigar štiridesetletnico obhajamo ravnokar, ter se končno spominja umrlega tovariša Josipa Svetličja, učitelja v Škofji Loki. V znak sožalja se vzdignejo navzoči s sedežev.

Tajnik V. Rus poroča natančneje o delovanju društva v preteklem poslovnem letu. Društvo šteje dva častna in 45 rednih udov.

Podpornih članov se letos ni nadlegovalo z nabiralno polo. V vsem sta bili dve zborovanji. Občni zbor se je vršil lani 14. maja na Šmarjetni gori jesensko zborovanje pa je bilo dne 2. novembra v Kranju. Odbor se je sešel k šestim sejam. V svoji prvi seji se je konstituiral tako-le: Fran Luznar, predsednik, Andrej Kmet, podpredsednik, Vilko Rus, tajnik, Janja Miklavčič, blagajničarka, Ida Mally, Fran Ivanc in Rudolf Zore, odborniki.

Meseca junija je napravil kranjski krožek poučni izlet v Škofjo Loko v sukarno g. tvorničarja Krennerja. Izleti in sestanki tržiških, cerkljanskih in škofoških krožkov so izostali, kar pa prizadetih ne izključuje, da ne bi zamujeno v tekočem letu poravnali in popravili.

O požarnih brambah in o čebelarstvu poročata enkrat v prihodnje že na jesenskem zborovanju določena poročevalca tovariša F. Kramer in Fr. Rojina.

Konferenčno poročilo g. nadzornika in referat tov. Luznarja „O geometrijskem po-uku v ljudski šoli“ se da tiskati pozneje, ker je gospod nadzornik mnenja, da izpopolni svoje poročilo zlasti glede enorazrednic in dvo-razrednic.

Dne 2. avgusta se je odbor udeležil ustanovitve ferjalnega društva „Vesne“. Predsednik je imel po koncertu, ki se je vršil zvečer na vrtu gospe M. Mayerjeve, v ime društva daljši pozdravni govor.

Letos je dobilo društvo na novo K 33-48 od izterjatve J. Travnove zapuščine.

Redakcijski odsek se je marno brigal za sestavo knjige „Kranjsko okrajno glavarstvo“, nemarno pa se ga s popisi podpirali pri tem nekateri šolski voditelji.

Socialni odsek se je sešel dne 16. julija pop. ob 1. uri v prostorih „Narodne čitalnice“ v Kranju na sestanek, na katerem se je poročalo natančneje o socialnem delu z ozirom na Peskovo brošuro.

Temu odseku se je poveril tudi koncert na korist „Učit. konvikt“, ki se vrši dne 19. junija t. l. v sokolski telovadnici v Kranju.

Pri koncertu sodeluje: godbeni klub „Sloga“, čitalniški pevski zbor (ki je soglasno rade volje prevzel aranžma) in učiteljstvo kranjskega okraja.

Solo-točke so v najspretnostih rokah. Bivša naša koleginja, gospa Anica Pirnatoва profesorjeva soproga v Kranju, nastopi z dvema ljubkima pesmama: poje namreč dr. B. Ipavčevo „Če na poljane rosa pade“ in J. Hatzejevoga „Pastirja“. Naš tovariš Karel Mahkota iz Trsta poje Sattnerjevega „Zaostalega ptiča“ in „Arijo Kneza Gremina“ iz Čajkovskega opere „Onegin“. Skladatelj g. Oskar Dev, sodnik v Škofji Loki, spremlja oba solista na klavirju in vrhutega krasen A. Dvořakov dvo-spev za ženski zbor z naslovom „Prstan“. Godbeni klub igra Verdijevo overture k operi „Rigoletto“, potem H. Wieniawskega „Légendo“ za solo na goslih (g. St. Sajovic) s spremljevanjem godal, in pomaga pri B. Smetanovem „Zboru vaštanov“ iz opere „Prodana nevesta“. Za moški zbor sta določeni pesmi J. Aljaževa „Na dan“ za bariton-solo in H. V. Vogričeva „Lahko noč“. Mešan zbor poje najlepšo slovensko skladbo „Ljubica“ od skladatelja Foersterja in najnovješe, nalašč za ta koncert naročeno delo tovariša E. Adamiča „Zaman pod oknom“. Vseh sodelujočih nastopi brez 80. Vzpored in besedilo pesmam se pošljejo vabljenim na dom. Preskrbljeno je za obširno reklamo. Predpriprave za koncert so dovršene. Danes po obnem zboru je v čitalniški dvorani prva skupna izkušnja. Odločno poudarjam, da so vse priglašene pevke in pevci izmed nas lahko čitalniškemu zboru v jedno dobro podporo, v slučaju nesigurnosti pa v občutno oviro. Naštudirajte torej precizno vse doposlane vam zbere, naučite se prav dobro vsak svojem glasno in strogo pazite na vse posameznosti, ki jih zahteva dotična skladba. Nastopiti moramo dovršeno, koncertno v pravem pomenu besede! Zadoluje samo eden ali ena, da se pokvari celoten efekt.

Meseca novembra se je preselil v Trst tov. H. Mahkota. Bil nam je zvest, ljubezniv in odločen sodnik. Preselil se je, a pozabil nas ni!

Dne 13. aprila smo pokopali v Škofji Loki učitelja Josipa Svetličja, ki je moral zapustiti v četrto najlepše moške dobe nas, so-progo in hčerko. Bolezen in smrt, smrt in bolezen sta neprestano trkali ob duri njegove rodovine. Kako rad bi bil pomagal svojem in sebi, pa ni mogel, ker ni imel sredstev — saj je učiteljeval na Kranjskem. Odbor mu je preskrbel venec z napisom in ga spremlil z mnogobrojnimi občinstvom na zadnji poti. Solza nam je zdrnila po licu ob petju belokranjske narodne, ki jo je v ta namen premenil v žalobnico dirigent g. Oskar Dev, in katere besedilo se je tako strinjalo s probujajočo se pomladjo in z njegovim uničenim življenjem.

Vigred se povrne, vse se oživi, tratica pogrne vse s cveticami. Drobne ptičice pojo spet v domačem gaj, alj prijat'lja sem nazaj — nikdar več ne bo!...

Pa spavaj sladko in v miru, dragi Josip!

Odboru je došla spominska knjiga, kjer so vpisani zapiski občnih zborov od l. 1890. do 1895. Drugo se izpolni v letošnjih počitnicah. Iz zapiskov, kolikor jih je v arhivu, se sestavijo poročila, kar pa je pomanjkljivega, pa se privzame iz dopisov, ki se nahajajo v posameznih številkah v „Učit. Tov.“ Zapisnikom se pridene za vsako leto posebe pregleden izkaz na novo pristopivših in izstopivših udov.

O društvenem denarnem stanju poroča blagajničarka Janja Miklavčičeva. Dohodki znašajo 323 K, stroški pa 141 K 86 h; torej je preostanka 181 K 34 h. Vrhutega ima društvo en delež tiskovnega društva v vrednosti 50 K, v učiteljski hranilnici pa 50 K.

Za pregledovalca računov se volita tovariša Ana Petrovičeva in tovariš Fr. Krmelj.

V imenu odbora se izdajo knjige „Kranjsko okrajno glavarstvo“ poroča njega načelnik g. prof. Fran Komatar iz Kranja. 10 šolskih vodstev še ni poslalo spisov. Zaželenih podatkov iz cerkvenih arhivov še urednik ni dobil od 5 župnih uradov kranjskega in od 13 župnih uradov starološkega dekanata. Poskrbi se, da despo dopisi najkasneje do konca tega šolskega leta, ker le tako je potem mogoče, da izide opis še letos. Zemljevid, ki se knjigi priloži, je natisnjen v 1500 izvodih.

Na predlog tovariša Fr. Krmelja se voli z vzklikom ves dosejani odbor, le namesto tov. Fr. Ivanca, ki je med letom izstopil iz odbora, vstopi vanj tov. Anton Mahkota.

Predsednik opozori navzoče na tiskani poročili z XX. glavne skupščine „Zaveze“ v Gorici in razpeča med njimi več izvodov.

Pri zborovanju „Zaveze“ v Mariboru zastopajo društvo: tovariši J. Lapajne, L. Perko, Fr. Rojina, V. Bus in tovarišica Angela Miklavčičeva; namestnika zastopnikov sta tovariša Janja Miklavčičeva in tovariš Fran Krmelj.

Nato zaključi predsednik zborovanje, po katerem se je vršila pevka vaja za nameravani koncert, ki je trajala od pol 5. do 7. ure zvečer.

**Prvi učiteljski krožek radovijskega učitelstva** se je vršil dne 13. maja t. l. v raju slovenske zemlje, na divnem Bledu. Obisk

naravnost budoviti! 24 učiteljic in učiteljev je prihitelo ta dan, da proslavi s svojo udeležbo redko slavje: 40. letnico šol. zakonov. Je pač še značajevo mnogo, mnogo! — Prihodnji sestanek se vrši 17. junija t. l. v prijaznih Lescah, kjer si ogledamo tamošnje pivovarno. Na snidenjel!

### Štajersko.

**Posavski krožek** je imel sestanek 13. maja na Trški gori.

Po različnih potih smo dospeli do kleti tov. nadučitelja Jamška. Divili smo se ob kratotah majniške prirode, in tako je pot sama nudila ljubiteljem prirode obilo užitka.

Medtem ko smo skrbeli za „telesni blagor“, sta nam nudila tovariša dr. Romih in L. Levstik s svojimi predavanji tudi duševno hrano. Tov. dr. Romih se je spominjal v jedrnatih besedah štiridesetletnega jubileja šol. zakona. Tov. Levstik pa nam je predaval na humorističen način o krški zgodovini ter provzročil mnogo smeha. — Končno smo še igrali razne igre na prostem.

Mislim, da govorim iz sreča vseh, če kličem gostoljubnemu tov. Jamšku, ki je tako vrolo skrbel za žejna grla, krepek: „Živio!“

### Goriško.

**Goriško učiteljsko društvo** zboruje dne 3. junija t. l. v Gorici v kavarni „Central“ ob pol 10. dopoldne.

Dnevni red:

1. Zapisnik.
2. Pretres pravil „Učiteljskega podpor-nega društva“.
3. Ljudska šola in kmetijstvo“, predava tov. nadučitelj Medvešček.
4. Volitev delegatov k XXI. skupščini „Zaveze“ v Mariboru.
5. Slučajnosti.

K prav obilni udeležbi vabi o d b o r.

## Srednješolski vestnik.

**\*\* Učiteljišče v Koprju** premeste s prihodnjim šolskim letom v Gorico.

**\*\* Statistika srednjih šol v Evropi.** Srednjih šol v primeri s prebivalstvom je v Evropi:

	šol	ena šola na prebival.
Norveško	86	26.000
Švica	120	27.000
Laško	810	40.000
Belgija	167	41.300
Špansko	417	43.700
Francosko	880	44.600
Švedsko	113	45.500
Holandsko	110	46.400
Nemško	1120	54.100
Grško	40	60.800
Avstrijsko-Ogrsko	740	63.700
Rumunsko	75	80.000
Portugalsko	47	115.000
Rusko	1100	120.000
Srbsko	19	141.000
Bulgarsko	25	161.000

### \*\* Učiteljišče za Zgornje Štajersko.

Deželni poslanec Kunz je bil pri naučenem ministertvu zaradi ustanovitve učiteljišča za Zgor. Štajersko v Judenburgu. Naučni minister grof Stürgkh mu je zadovoljivo odgovoril. Če prosijo Slovenci česa, pa ni nikoli denarja.

## Politiški pregled.

\* **Državni zbor** bo, kakor poročajo z Dunaja, sklican zopet na dan 3. junija t. l.

\* **V proračunskem odseku državne zboru** je napovedal finančni minister vnovič hišnorazredni davek. Reforma pristojbinske zakonodaje se izvrši polagoma. V prvi vrsti se predloži progresivni dedinski davek. Naglašal je potrebo zvišanja direktnega davka, uvedel bi se tudi davek na samce; proučava se davek na užigalice in vprašanje monopola užigalice. Nove davčne predloge bi dale državi okolo 20 milijonov.

\* **Nemško-nacionalna večina** v deželnem zboru štajerskem bo sestavljena tako: 12 veleposestnikov, 27 mestnih in trških poslancev, 6 poslancev trg.-obrtne zbornice, rektor vseučilišča, 3 nemški agrarci, skupno 49 poslancev. Temu nasproti bodo stali: 18 nemških klerikalcev in 2 škofa (graški in mariborski) kot virilista, 12 slovenskih klerikalcev, 5 socialistov in 1 slovenski naprednjak (dr. Kukovec), skupno 38 poslancev.

\* **Goriški deželni zbor** bo morda sklican sredi junija, tako poročajo dunajski listi. „Soča“ pravi, da kluba večine o tem še nič ne veda.

\* **Davek na samce.** Pri razpravi proračuna finančnega ministertva je finančni minister vitez Bilinski rekel, da namerava vlada uvesti poseben davek na samce, namreč na osebe, ki nimajo skrbelci za nikogar razen za sebe.

\* **Povišanje davščine na pivo.** Povišanje davščine na pivo, ki ga namerava izvesti finančni minister Bilinski, ima največ nasprotnikov med poslanci severnih dežel naše državne polovice. Oficiozni „Fremdenblatt“, največ se s to zadevo, piše, da do tega povi-

šanja gotovo pride. Ako bi se državi ne posrečilo doseči to povišanje parlamentarnim potom, bi pa posamezne dežele s pomočjo deželnih zborov zahtevale povišanje doklad na omenjeno davčino in tudi dosegle, in v poslednjem slučaju bi pivo še bolj podražilo. — Če bo le res!

\* **Vojaški dopust za žetve.** Poveljstvo 3. voja je določilo za letos pri pešpolkih, gorskih in trdnjavskih topničarjih in trenu tritedenski dopust za žetve. O tem času se ne vrše nikake orožne vaje niti kako vežbanje. Pri konjenici, poljskih topničarjih in tehniških oddelkih pa se vežbanje nadaljuje in le, če razmere dopuščajo, se odpuste nekaterim na tritedenski dopust. Letošnje vojaške vaje se zaključijo 11. septembra.

\* **Italija in Avstro-Ogrska.** Leta 1911 bo v Rimu razstava lepih umetnosti v proslavo 50letnice proglašenja Rima za italijansko prestolnico. Na to razstavo je povabila italijanska vlada oficijalno tudi Avstro-Ogrsko vlado, ki je pa vabilo odklonila. Zato navaja vlada sicer tehtnih razlogov, a glavni razlog je pač ta, da se bodo o priliki omenjenega slavlja godile v Rimu stvari, ki bi utegnile zbudjati v gotovih krogih neprijetne spomine.

\* **Koliko prispeva država za ljudsko šolstvo.** Država prispeva za ljudsko šolstvo le 563.152 K, čeprav znašajo stroški 87.609.960 kron, ki jih pokrivajo občine, okraji in dežele. Torej znaša državni prispevek le 0,64 odstotkov vseh stroškov. Na Pruskem prispeva država 40 odstotkov za ljudsko šolstvo in na Francoskem 222 milijonov za šole sploh. Ker so učitelji splošno zadovoljni, da se ljudsko šolstvo podržavi, naj bi se poslanci potegovali za podržavljenje, zakaj s tem bi bilo tudi deželni financam najbolje pomagano, ker bi se jim odvzeli tako veliki izdatki.

\* **Kneгинja Hohenberg postane cesarica?** Pariški „Figaro“ poroča, da se je na nekem banketu, prirejenem povodom poseta nemškega prestolonaslednika na Dunaju, močno opažalo dejstvo, da je kneгинja Hohenberg, soproga nadvojvode in prestolonaslednika Franca Ferdinanda, sedela med nemškimi prestolonaslednikom in cesarjem, tako da je bila na ta način kršena etiketa, po kateri bi na onem mestu morala sedeti kaka nadvojvodinja. Pariški dnevnik poudarja, da ta in druge indicije dokazujejo, da je možno, da se nadvojvoda Franca Ferdinanda reši njegovega reversa, podpisane ob njegovi poroki, da ne bo njegova soproga nikdar imela naslova cesarica, da bi kneгинja postala cesarica. To želi tudi avstrijsko plemstvo, in sicer toliko bolj, ker bo kneгинja proglašena za ogrsko kraljico; potemtakem, ako bi omenjeni revers estal v veljavi, bi bila kneginja kraljica na Ogrskem, a le navadna kneginja v Avstriji.

\* **Bojkotno gibanje v Galiciji** se čedalje bolj širi. Akademični bojkotni odbor organizuje to gibanje v mestih in po deželi. Postavil je načelo, da se nima naročati blaga od zunaj, posebno ne iz Prusije. Mnogo trgovcev je že priznalo bojkotnemu odboru pravico, da pregleda njih skladišča in nalepi posebne znamke o pripustnosti prodaje na ono blago, ki se sme prodajati v deželi.

## Protialkoholno gibanje.

\* **Slovenske učiteljke** — abstinence prosim, da mi blagovolijo čimprej po dopisnici naznaniti svoj naslov, da ustvarimo ožjo organizacijo slovenskega protialkoholnega učiteljstva.

S protialkoholnim pozdravom

Miloš Svanjak,  
učitelj,

Strojna, p. Prevalje na Koroškem.

## Vestnik.

**Sramežljivi junaki.** Znano je, da so na občnem zboru „Vdovskega učiteljskega društva“ nastopili Slomškariji in hoteli društvo dobiti v roke. A izpodletelo jim je, in tovariš Žirovnik jim je povedal, da nimamo zaupanja do njih, ker so že toliko oslabei, da potrebujejo dvojnjo nadzorstvo. To jih je zapelo in spisali so v „Slovenca“ zlobno zavito poročilo, da je tov. Žirovnik rekel, da ne potrebuje cerkvenih postav in da lahko mladino vzgojuje brez vere. Tov. Ž. je poslal „Slovenca“ popravek, ki mu je pristavilo njegovo uredništvo poziv, naj se sedaj oglase tisti, ki so ž. slišali, kako je govoril. To je bilo v „Slovenca“ dne 26. aprila t. l., št. 93. Pa glej! Preteklo je od tedaj cel mesec dni, pa se ni oglasil nobeden tistih „kršansko mislečih“ junakov, ki so prej tako hlabro obrekovali. Dobro! Nekaj imate še sramežljivosti v sebi. Le glejte, da vam vsaj ta ostane!

**Poziv!** Na moj oklie za praznovanje 20letnice mature se je oglasilo še le malo tovarišev. Ker se v kratkem sestane pripravljalni odsek, da končno določi kraj sestanka, prosim še enkrat vse tovariše — maturante iz l. 1889, da prijavijo podpisnemu svoje želje glede sestanka. Posebno štajerske tovariše prosim, da mi naznanijo tudi čas sestanka, ker imajo na Štajerskem glavne počitnice deloma drugače urejene kot pri nas na Kranjskem.

K. Wider,  
učitelj v Ljubljani.

**Brez javnih čeških šol.** Po statistiki, izdelani od kršćanskih socialcev, je na Nižje Avstrijskem 26.692 čeških otrok, ki nimajo niti ene češke javne šole. Tako izgleda v deželi, kjer vladajo kršćansko-socialni „großsterreicherji“ in posebni prijatelji Jugoslovancov. Proti njim so naši koroški numški nacionalci nedolžne ovčice ali pa nerodni šušmarji. Bog ne daj, da bi na Koroškem kdaj prišli do vlade — nemški kršćanski socialci, ker bi tedaj utegnili Koroški Slovence še izgubiti te slovenske šole, ki jih imajo sedaj. Koliko se govori o slovensko-češki vzajemnosti in ravno klerikalci in njih glasila so tisti, ki na eni strani zmeraj vpijejo, da so edini zastopniki te vzajemnosti, na drugi strani pa ne zamudijo nobene prilike, da bi ne kadili zatiralec dunajskih Čehov — Luegerju. Poštena slovensko-češka vzajemnost zahteva, da tega človeka kratkotalo preziramo. Tako bi moralo biti in ne drugače.

**Stara pesem!** Te dni pošiljajo posamezni c. kr. okr. šol. sveti razglas c. kr. drž. šol. sveta kranjskega z dne 12. nov. 1908, št. 6503, kjer se naznanja, da se vrši v Parizu neka higienična razstava od dne 20. avgusta do 10. septembra t. l. s pozivom, da se tudi lahko slov. učiteljevo udeležijo te razstave. A podpor se ne dobi — „ob Mangels an verfügbaren Mitteln“!!!

**Pred c. kr. izpraševalno komisijo v Gorici** so napravili izpit usposobljenosti za ljudske šole s slovenskim in nemškimi učnim jezikom: Abram Ema (ital. kot predmet), Brišnik Ana, Elsner Ana, Gabrijelčič Milica, Hafner Frida, Lavrič Frančiška, Petrič Roža, Pospel Frančiška, Rolič Stefanija, Turšič Hermina, Vavken Ana, Ziegler Antonija in Samec Franc; za ljudske šole s slovenskim učnim jezikom: Pogorelec Stefanija, Prešeren Helena (nemšč. kot predmet), Sterniš Ema (nemšč. kot predmet), Vovčičina Josipina (nemšč. kot predmet), Vovk Emilija (nemšč. kot predmet) in Gasperin Rudolf (nemšč. kot predmet). — Ena kandidatinja je bila reprobirana za ljudske šole s slovensko in nemščino, ena za ljudske šole s lovenskim učnim jezikom.

**Persekucija naprednega učiteljstva na Moravskem.** Zastopstvo občine Bistrica pod Hostinom je odpovedalo učiteljstvu stanovanja, ker so učitelji politični in naboženski — šuntarji. Zaslugo o odpovedi stanovanj imajo Nemci in — češki klerikalci. Ti se združijo z vsakim, ako gre za uničevanje učiteljev. Tudi za slovenske razmere brez komentarja razumljivo!

**Kdaj postane učitelj vzgojevalec?** Tedaj, ko neha biti nadzornik — policist in začne delovati za otroke in tovariše!

**Osebnostni svet na Kranjskem.** C. kr. okrajni šolski svet v Radovljici je namesto prostovoljno iz šolske službe izstopivše učiteljice Marije Zhorjke pl. Zhoržetove na Jesenicah imenoval začasnim učiteljicam na Jesenicah učiteljico Cecilijo Vilmanovo, na njeno mesto pa kot supletinjo učiteljico Marijo Habetovo.

**Postojna** je postala s cesarskim odlokom z dne 9. t. m. mesto.

**Umrl** je v Mariboru po dolgoletnem hiranju filozof, pisatelj in bivši državni poslanec dr. Bartolomej vitez Carneri v starosti 88 let. V državnem zboru je Carneri pripadal nemški liberalni stranki. Povodom 80letnice rojstva ga je modroslovna fakulteta dunajskega vseučilišča imenovala častnim doktorjem.

**Jubilej Varaždina.** To najstarejše hrvaško mesto praznuje meseca septembra 700letnico, kar je postalo kraljevsko svobodno mesto.

**Interpelacija zaradi nemškega okrajnega šolskega nadzornika na Štajerskem.** Nemški narodni svet je sklenil, naj se za vse šole z nemškim učnim jezikom na sloven. Štajerskem nastavi poseben okrajni šolski nadzornik — seve Nemeč. S tem se takorekoč izreče sedanjim okr. šol. nadzornikom neka nezaupnica, ker se dvomi o njihovi nepristranosti. V 7. seji poslanske zbornice dne 19. marca 1909. so dr. Ivčević, dr. Šušteršič in dr. vložili na naučnega ministra interpelacijo, ki jo doslovno priobčimo, ker je dozdej še nobeden list ni niti omenil. Glasi se:

Sicherem Verlauten nach beabsichtigt das Unterrichtsministerium, die Aufsicht über die deutschen Volksschulen Untersteiermarks einem eigenen Bezirksschulinspektor zu übertragen und diesem Inspektor einen Wirkungskreis zu geben, wonach derselbe berechtigt wäre, allen Sitzungen der Bezirksschulräte Untersteiermarks, nachdem ja in fast jedem Bezirke Untersteiermarks deutsche Volksschulen sich befinden, beizuwohnen und auch wahrscheinlich zu stimmen. Den Gefertigten sind die pädagogischen Gründe, welche die Kreierung des Postens eines Bezirksschulinspektors für alle deutschen Volksschulen Untersteiermarks als nötig erscheinen ließen, nicht bekannt und sind dieselben auch der festen Ueberzeugung, daß solche Gründe nicht gegeben sind, daß es sich vielmehr gegebenenfalls nur um eine politische Aktion, lediglich um ein Entgegenkommen gegenüber den Wünschen der Deutschen handelt. Die Aufsicht seitens der demaligen Bezirksschulinspektoren über die deutschen Volksschulen kann keinen Anlaß zu einer Maßregel geben, welche die Unterstellung dieser Schulen unter einen deutschen Bezirksschulinspektor rechtfertigt, welcher selbstverständlich anderen als sachlichen Gesichtspunkten bei seiner Beaufsichtigung Rechnung

tragen soll; denn sonst würde seiner Berufung gegenüber den heute schon die Aufsicht über die deutschen Volksschulen Untersteiermarks ausüben den Schulinspektoren jede Grundlage fehlen. Glaubt die Regierung aber etwa, daß die dermaligen Schulinspektoren die Aufsicht über die deutschen Volksschulen Untersteiermarks nicht in einer den pädagogischen Grundsätzen oder dem Gesetze entsprechenden Weise handhaben, dann wäre es ihre Pflicht, dieselben zu einer entsprechenden Betätigung ihrer Amtspflicht zu verhalten, nicht aber geht es an, eine Institution zu schaffen, welche durch sachliche Gründe nicht gerechtfertigt ist und nur ein politisches Entgegenkommen gegen die zirka 10 Prozent der Bevölkerung Untersteiermarks bildenden Deutschen beinhaltet. Es ist merkwürdig, daß die Regierung für solche ganz unnötige Zwecke Geld hat, während gegenüber Forderungen wirtschaftlicher Natur, die von den slowenischen Abgeordneten mit Berechtigung erhoben werden, das Moment der gebotenen Sparsamkeit besonders oft betont wird. Die Gefertigten stellen demgemäß an Seine Exzellenz den Herrn Unterrichtsminister die Anfragen: „1. Ist die Kreierung des Postens eines Bezirksschulinspektors für die deutschen Volksschulen Untersteiermarks beabsichtigt? 2. Womit rechtfertigt Seine Exzellenz der Unterrichtsminister die Kreierung dieses vom sachlichen Standpunkte ganz unnötigen Postens?“

„Zveza slovenskih štajerskih učiteljev in učiteljic“ se je svoj čas v tej zadevi obrnila na državnega poslanca g. Robleka, ki je v slovenskem klubu izposloval gori navedeno interpelacijo, zakar mu izrekamo srčno zahvalo.

**Odposlanca pruske vlade v štajerski šoli.** Pred kratkim sta obiskala „landrat“ Viljem pl. Woyna ter tajnik pl. Lützen iz Berlina, poslancu od pruske vlade, slovensko-nemško šolo v Leitersbergu pri Mariboru. Spremljal ju je namestniški svetnik grof Marij Attems in c. kr. šolski nadzornik Schmoranzler, temu se je nepovabljen vsilil tudi vnotrizec Pessl. Pruska odposlanca sta kar strmela nad izbornimi uspehi v slovenskih oddelkih. Javno sta pohvalila vrle slovenske učitelje za zatrdilom, da naša šola davno prekaša prusko. Zagotovila sta pa tudi, da bosta pruski vladi vsekako priporočila v nemški Poljski šolski pouk na podlagi materinega — poljskega jezika. — In to izborni šolo so hoteli zagrizeni leitersberško-kartevinski šovinisti popolnoma pomemčiti. G. Pessl, vedja nasprotnikov slovenske šole pa naj si odkrito priznanje pruskih učenjakov dobro zapiše za ušesa.

**Počitniški godbeni kurzi.** Na Kaiserjevi godbeni šoli na Dunaju se vrši v letošnjih počitnicah 11. godbeni počitniški kurz. Obsegal bo sledeče predmete: petje, klavir, godala na lok, orgle, pouk o harmonizaciji in kontrapunktu, metodiko za pouk v klavirju in pripravo k državnemu izpitu za godbo. Učiteljem in učiteljicam, ki nimajo za obisk dovolj sredstev, se podelita na zavodu 2 prostora za polovično ceno. — Bavnatelstvo je: Dunaj VII/1.

**„Zveza slovenskih izobraževalnih društev“ v Ljubljani** se snuje za vsa izobraževalna društva na Kranjskem. Svoje delovanje prične, ako ji pristopi vsaj 10 članic. Pravila objavimo prihodnjič.

**Narodni trgovci, obrtniki itd. pozor!** Družba sv. Cirila in Metoda namerava letos v svojem koledarju (vestniku) prinesiti pregled vseh slovenskih tvrdk, vseh narodnih podjetij itd. Koledar se razširi po vseh slovenskih pokrajinah, zato je oglašanje v njem velikega pomena. Sprejemali se bodo oglasi od vseh solidnih in strogo narodnih tvrdk. Oglasi so lahko tudi majhni, kakršne prinašajo naši dnevnik v skupnih oglasilih. Seveda bodo tudi pristojbine neznatne. Oglasi naj se pošljejo s popolnim besedilom vsaj do meseca avgusta na pisarno družbe sv. Cirila in Metoda, Ljubljana, Narodni dom.

**Prošnja do vseh rodoljubov, šolskih vodstev, založnikov itd.**

Družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani prihajajo neprestano prošnje iz obmejnih krajev, posebno iz Koroške, za slovenske knjige. V téh prošnjah se naglašja, da bi bilo treba na Koroško poslati vagon knjig, kakor so jih poslali Čehi Slovkom na Ogrsko. Dobrodošle so vse slovenske knjige. Te knjige so namenjene raznim bralnim društvom, nadalje knjižnicam in šolarjem. Kakor znano, ne poznajo v koroških šolah slovenskih knjig. Da se bodo učenci izven šole urili v slovenskem branju, jim je treba dati lahkega čitila. V ta namen so posebno pripravna šolska berila tudi taka, ki drugod niso več rabna. Takih knjig leži po vseh šolah v izobilju. Družba se prav toplo priporoča za vse slične knjige. Pomagajmo bratom!

**Važno za šol. izlete po državnih železnicah.** V tej notici v štev. 21. je nastala tiskovna napaka, ki naj se blagovolji popraviti tako: Izletniki nad 10 let stari (ne pa nad 20 let) plačajo samo polovično karto.

## Razgled po šolskem svetu.

— **100letnica monakovske akademije upodabljaajočih umetnosti.** Akademija upodabljaajočih umetnosti je praznovala dne 13. t. m. 100letnico svojega obstanka. Princ regent je dal o tej priliki akademiji značaj visoke šole.

— **Kazensko postopanje proti dijaku Kokanoviću,** ki je bil zapleten v afero z bombami v Kostajnici, je ustavljeno. Ravnotako je ustavljeno kazensko postopanje proti dijaku Jovanoviću, ki je bila zanj že pred sodiščem v Požegi razpisana obravnava. Bil je najprvo obtožen zaradi veleizdaje, pozneje zaradi motenja javnega miru in končno izpuščen na svobodo.

— **77.850 K 63 v za nemške šolske namene** je izdala Kranjska hranilnica l. 1908., kakor svedoči njen računski zaključek, ki je bil pravkar razposlan.

— **Proračun češke Osrednje Matice Šolske** za leto 1909. šteje celoma 1.172.490 K stroškov. Samo za plače učiteljstvu ji bo šteti 400.000 K; pokojninski zaklad mora plačati 120.000 K. Matici je gotovih dohodkov le 147.000 K; darovi in razne zbirke ji morajo prinesiti torej 1.025.190 K. Ogromne številke, ki nam dokazujejo, kolika je češka narodna požrtvovalnost!

— **Nesreča v šoli.** V 3. razredu realne gimnazije v Klosterneuburgu je stopil med odmorom F. Drechenbacher pred součena S. Šluša, nameril nanj pištolo s klicem: „Sedaj te ustrelim.“ — Pištola se je izprožila in krogla je prodrla slušni prsa ter obtičala tik pred srcem.

— **Kamen za univerzo v Trstu.** Slovesno polaganje temeljnega kamena za italijansko univerzo bi se imelo vršiti te dni. Prinesti so ga hoteli italijanski dijaki, ki potujejo peš iz Rima v Trst. Bo to sveti kamen, ki je izkapan iz rimskega fora. Določeno je bilo, da ga bodo izvročili v slovesni avdijenci županu tržaškemu, ki položi kamen z mestni muzej. To komedijo pa so jim odsvetovali.

— **Gospodarski poduk v nemški armadi.** Vojaki v Nemčiji se ne učijo samo korakati in streljati. Preteklo zimo so dobili oni, ki služijo drugo in tretje leto, še šolo za poljsko gospodarstvo. Tu se učijo, kako treba delati na polju in v hiši. Za učitelje so odločeni ljudje, ki imajo dosti gospodarskega znanja ter so izveščani. Glavna skrb je, da bodo mogli ono, kar slišijo, kasneje v resnici uporabljati. Zato govorijo najprvo o eni reči, da jo vojaki dobro razumejo, potem izprašujejo sedaj enega, sedaj drugega o vsem, kar so jim razlagali. Vojaki morajo odgovorjati. Na razpolago so tudi razna orodja in priprave in uči se jih, kako se je posluževati tega orodja. Poučujejo jih tudi o trgovini, industriji in drugih panogah narodnega gospodarstva, seveda toliko, da dobijo nekaj pojma o teh rečeh ter kako se kak posel vrši. Glavni namen je, da se vojak v času službe ne odtuji delu, marveč se vrne domov z razširjenim znanjem in povečano ljubeznijo do kmetovanja. Učitelji jim ob vsaki priliki razlagajo, kako važno je kmetijstvo v življenju države, kako lepo je življenje na vasi in kako je poljedelski poklic pred vsemi drugimi najboljši in najsrečnejši.

— **Šolstvo v Belgiji.** V Belgiji vladajo klerikalci baš 25 let, t. j. od 1884 naprej. Ko so nastopili vlado, so se takoj vrgli na šolstvo, ki je bilo takrat popolnoma državno in od cerkve docela neodvisno. Klerikalci v Belgiji se od 1884. pa do 1901. l. tako „izpolnili“ šolstvo, da je bilo po uradni statistiki leta 1901 nič manj ko 267 občin že čisto brez šole, nadalje so zaprl 833 osnovnih šol, 184 otrških vrteev in 1225 nadaljevalnih šol, iz službe so odpustili 1500 učiteljev, nanovo so pa nastavili 3022 „zaneshljivih“ učiteljev in učiteljic, ki so jih odgojili na samostanskih šolah v „umstveni in moralni“ pokorščini. Če se občine protivijo prevzeti klerikalne šole na svoj račun, jih vlada k temu prisili na ta način, da jim podeluje državne podpore (iz davčnega denarja). Na ta način uživa državno podporo proti volji občin 833 klerikalnih šol. Tako je štela Belgija leta 1901. nič manj ko 2242 klerikalnih šol s 5433 klerikalnimi učitelji in učiteljicami, ki svojih učencev mnogokrat niti čitati in pisati ne nauče. — In kaj je pridobila cerkev v tej dobi klerikalne vlade? Leta 1880. je bilo v Belgiji 1559 samostanov s 25.462 nunami in menihi, leta 1900 pa je naraslo število samostanov na 2221 s 27.684 nunami in menihi, ki so fatarali imetja v skupni vrednosti 1.035.346.000 frankov ali približno toliko kron! Vrhutega so pa ti samostani imeli še ogromno imetje v hotelih in raznih podjetjih, ki jih vodijo tuje osebe na samostanski račun.

## Z gospodarskega polja.

— **Deželno razstavo kranjskih vin s polizkušnjo** priredi novomeška kmet. podružnica od 20. t. m. do 6. junija v Pragi.

— **C. kr. kmetijska družba za Koroško** je imela svoj letni občni zbor. Potrebščin za l. 1909. je 282.674 kron, pokritja pa 280.810 kron. Družba je dobila lani 103.300 K državne in 42.000 K deželne podpore. Za l. 1909. zahteva 114.900 K državne in 44.100 kron deželne podpore, za l. 1910. pa 125.900 K državne podpore.

— **Cene tobaku zvišajo?** V vladnih krogih se bavijo tudi z mislijo povišati cene tobaku. Najprej so hoteli zvišati cene cigaret, kar bi državi neslo 14 milijonov kron, a so to misel opustili. Ni pa izključeno, da vlada, ko spravi pod streho svoj finančni načrt, stopi pred državni zbor z načrtom o zvišanju cen tobaku.